

Гео Милев

Стефан Маларме

Всемирната поезия не познава друг учител, около когото с искрено страхопочитание да са стояли събрани всички поети на едно младо поколение, заслушани в пророческите му думи: както някога, във времената на великите учители – Буда, Платон, Исус, Апостолите. Среда, салон Маларме: забулен от дима на своята знаменита лула – неговите бавни думи са разкривали видението на едно ново изкуство: откровение на бъдещето.

Името Маларме е – епоха и начало: епохата на символизма; начало на постигнатия художествен идеал.

Делото на Маларме е – дело и желание: неговата поезия и неговата естетика. Делото на Маларме – стихове и проза – е устрем на неговото желание към образа на абсолютната поезия – абсолютното изкуство.

Поезията на Стефан Маларме е възвръщане на художественото творчество към първоизточника на всяко творчество: космосът и космическите елементи: идеите. Неговите поеми чрез нагледни образи, съчетани от звук и видение – довеждат душата непосредно пред лицето на Безкрайното. Тук има и „декаданс“, и „мистика“. Бялата и здрачна поезия на Стефан Маларме е може би най-благородният израз на всеки „декаданс“ (декаданс на реалността под мистичния шум на бляновете!).

Живот и Дело са едно у Маларме: художественото видение.

Видението е бяло изваяние. Красота сред прозрачност. Безплоден метал – безстрастно злато; безплодно:

– злато девствено, без мирис,
в жестокия свой блясък, в своята бледност,
едни с мраза безплоден на метала. –

„Идеята за девствеността“ – логичен плод на еклезиаста и всяко обезверяване на действителността – крие в себе си смисъла на изкуството; нещо повече: на всеки висш живот: безплодно, безцелно: Съм. Битие без социално приложение: Абсолют:

– Нито искам аз
човешко нещо – мрамор аз. –

„Идеята за девствеността“ – презрение на всяка материална действителност – се доразвива и слива с идеята за смъртта: последната безплодност, последния абсолюти. Това е образът на живота у Маларме – и образът на изкуството. Животът и изкуството са едно: красота в себе си

– и една тяхна цел: смърт в себе си.

От това гледище диалогът „Иродиада“ е средоточие в поезията на Маларме, образно формулирана в стихотворението „Prose pour Esseintes“, което един критик (A. Thibaudet) нарича *l'art poetique* на Маларме. В диалога „Иродиада“, в идеята за девствеността, са включени всички художествени извори и всички елементи на художествено творчество, от които Маларме създава своята поезия: изискаността на стиха и езика, склонността към старинното, любовта към жилището със старите мобили (и бягството от живия лазур на външната природа) и най-сетне: самовластието на словото в поезията, като единствен път за постигане на стилизиран художествен ефект.

Простолюдната легенда на Маларме е стилизирана в епитета „тъмен поет“ (*un auteur difficile*). Това казва Емил Фаге, Брюнетьер заявява, че „не можал да го разбере“, а англичанинът Edmund Gosse се „мъчи“ да го разбере... Маларме е „тъмен поет“ за ония, които не могат да видят – и искат да видят в художественото произведение само известен факт. За Маларме обаче – от художественото гледище – е презряно намерението на художника – поет, живописец, музикант – да изобрази в своето творение веществен факт; не факта – а смисъла, душата на факта: идеята. Това – по примера на музиката – той иска да изобрази само чрез едно истинско художествено средство: словесния образ; Словото – като съчетание на известно пластическо видение (понятието) и самият звук (музиката) на словото. Съчетанието на ред такива словесни образи създава (материализира като видение) идеята. Така че: една поема на Маларме изглежда като произволно съчетание на много откъслечни – без видима логична връзка – словесни образи, които обаче тънкото чувство – интуицията – свързва в едно цялостно видение: словесен образ на една идея. Художествената техника в поемите на Стефан Маларме е основана, така да се каже, върху музикалния закон на контрапункта; защото по друг начин не може да се изрази – или събуди – известно видение из кръга на Абсолютното.

Към тази (мистична в основата си) цел е бил насочен устремът на Маларме. Неговото дело е борба за завоюване на тази цел: поемите му, а също и естетическите му статии. Те – естетическите статии на Маларме – не са тълкуване на „тъмната“ му поезия, а – борба за своето изкуство: борба за неговото освобождение из оковите на слепия веществен реализъм. В критическите статии на Маларме се намират златни букви за всяко антиреалистично изкуство.

Затова Стефан Маларме стана средоточие на оная литературна

школа, която излезе в открита борба срещу реализма – плод на материализма на XIX век: Символизма – а днес, когато тази школа не съществува вече, остана – Маларме – като първоизточник на цялото съвременно изкуство – тласък на неговото сегашно и бъдещо развитие. Безбройните школи в днешната поезия и живопис, събрани под общото име „Експресионизъм“, черпят от Маларме сила за своя устрем към общата, последна цел на изкуството: постигнатия художествен идеал.

КРАЙ

Източник: Словото
Набиране: Калина Григорова

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/11369>]